

Utvärderingsrapport kinesiska

Utbildnings- och forskningsnämnden (UFN) har utvärderat *huvudområdet kinesiska*. Utvärderingen har genomförts av UFN:s utskott för utvärdering av utbildning (UUU) vid institutionen för språk, litteratur och lärande (ISLL).

Rapporten är en sammanställning av sakkunnigyttanden som baseras på skriftliga underlag (självvärderingar inklusive bilagor, matris över kurser/examensmål samt kurs- och utbildningsplaner). De skriftliga underlagen har granskats av externa sakkunniga professor George X Zhang, Richmond American University London och professor Shouhui Zhao, Bergens universitet, som lämnat skriftliga yttranden.

Studentkåren har medgivit att utvärderingen kan genomföras utan studentintervjuer.

Dialog med representanter för utbildningen om utkast till utvärderingsrapport har genomförts 2026-03-26.

1. Profil och utveckling

Sakkunnigas kommentarer

Utbildningens profil och omfattning i ett nationellt och internationellt perspektiv

Kinesiska vid Högskolan Dalarna erbjuder en komplett studieväg från den första kontakten med språket till kandidatuppsats, understödd av avancerade innehållskurser (lingvistik, litteratur, samhälle, pedagogik) samt en särskild komponent för forskningsmetodik. Samtliga kurser är kopplade till de nationella examensmålen (kunskap, färdighet, omdöme), vilket säkerställer vetenskaplig grund och överensstämmelse med högskoleförordningen. Lärarnas forskningsproduktion inom tillämpad lingvistik, fonetik, litteratur och digital pedagogik bekräftar en aktuell akademisk kompetens samt integrering av forskningsutveckling. Den tidigare lärarutbildningsinriktningen, som utvecklades 2023 och tidigare var en styrka, försvagar dock programmets konkurrensfördel.

Nationellt särskiljande drag är utbildningens helt nätbaserade, synkrona undervisningsmodell – fortfarande unik bland svenska lärosäten som erbjuder kinesiska. Som påpekas i självvärderingen erbjuder Lund och Göteborg viss nätundervisning, men inget lärosäte matchar DU:s heltäckande onlineutbud.

Internationellt uppfyller programmet kraven på vetenskaplig grund och visar global relevans. Programmet ligger i linje med internationella trender inom digital språkundervisning och gynnas av samarbeten (exempelvis Beijing Normal University) samt gästforskare, även om dessa kan utvecklas

ytterligare. Sakkunnig menar att utökade internationella partnerskap för studentmobilitet, praktik och gemensam forskning stärka programmets globala positionering.

Utvecklingsmöjligheter

En av de sakkunniga menar att det finns möjligheter att stärka såväl akademisk kvalitet som anställningsbarhet. Examensmålsmatrisen visar att akademiskt skrivande och forskningsmetodik i dag är koncentrerade till senare terminer, vilket skapar utmaningar inför kandidatuppsatsen. Tidigare introduktion skulle förbättra progression och resultat. När det gäller anställningsbarhet förbereder kursutbudet studenterna för språkrelaterade yrken men skulle kunna breddas mot områden som ekonomi, diplomati och digital kompetens. Självvärderingen visar att programgruppen är medveten om detta och har en vilja att agera.

Sakkunnig menar att det dock finns ett problem med genomströmning och prestation: Antalet studenter ökar (samtantaget 560 registrerade 2024), men genomströmningen sjunker (57,1 %), särskilt på nybörjarnivå. Detta är ett globalt känt problem inom utbildning i kinesiska som främmande språk. Självvärderingen hanterar detta med resonemang som även inkluderar internationell politik och förändrade ekonomiska och handelspolitiska förutsättningar.

Den andra sakkunnige tillägger angående den snabba utvecklingen av AI, att det kan finnas utrymme för justeringar i upplägg då AI kan bidra till undervisning och lärande särskilt i färdighetsbaserade moment. Något som skulle frigöra tid för att utforska bredare tillämpningar av språk- och kulturkommunikativ kompetens genom programmets kurser.

Studenternas möjligheter att påverka utbildningens utformning och genomförande

Studentinflytandet sker främst via anonyma kursutvärderingar. Det finns dock inga tydliga spår av formell studentrepresentation i programråd eller motsvarande. Om detta stämmer innebär det att studentinflytandet är begränsat och inte fullt uppfyller kravet på "reella möjligheter" till medverkan i planering och utveckling. I Norden är det vanligt (t.ex. vid Bergen) att man inkluderar studentrepresentanter i programstyrelser. En av de sakkunniga rekommenderar särskilt att sammanställningar av kursutvärderingar diskuteras i ämneskollegiet.

Utskottets kommentarer

Vid dialog meddelades att genomströmningssiffrorna har diskuterats återkommande inom institutionen. Ett antal studenter som antas dyker aldrig upp och många nybörjare hoppar av delvis beroende på att de inte maktar med studietakten då de arbetar eller studerar annat parallellt. Ca 50 klarar första terminen och antalet sjunker sedan gradvis. Därtill deltar flera studenter i undervisning men inte i examinationer.

Inga rutinmässiga former för insamling av synpunkter från studenterna tillämpas utöver de anonyma kursvärderingarna. Vid dialog meddelades att lärarna vid kursanalys försöker komma ihåg vad studenter sagt och att studentsynpunkter diskuteras vid ämnesmöten.

2. Förutsättningar för utbildningen

Sakkunnigas kommentarer

Lärarkompetensens djup och bredd

Lärlarlaget består av sju personer – fyra disputerade (inkl. docent), en doktorand och två lärare med magisterexamen. Detta täcker kärnområdena men belastningen är hög (upp till 85 % undervisning för vissa). Sårbarhet uppstår vid personalomsättning, särskilt inom översättning och interkulturell pedagogik. Sakkunnigs rekommendation är att skapa långsiktig rekryteringsplan, säkerställa forskningsutrymme och kartlägga inom vilka ämnesområden det finns kompetens för handledning.

Pedagogisk kompetens

Merparten av lärarna har högskolepedagogisk utbildning; flera har även handledarutbildning. Digital pedagogik och interkulturell undervisning är starka kompetensområden, men kontinuerlig utveckling är nödvändig. En av de sakkunniga rekommenderar satsningar på AI-baserad språkundervisning, lärandeanalys och inkluderande digital pedagogik.

En av de sakkunniga anser att även om det är en fördel att lärarna är modersmålstalare i kinesiska med goda kunskaper i svenska språket och svensk kultur, vore det en styrka om kollegiet även kunde inkludera minst en svensk akademiker med kompetens att undervisa i kinesiska, särskilt med erfarenhet av undervisning i svenska skolor. Detta skulle kunna vara en fördel vid ett eventuellt återupptagande av ämneslärarutbildning.

Handledningskapacitet

Handledningen av kandidatuppsatser fungerar då volymen i dagsläget är låg (5–6/år). Vid fortsatt ökning blir situationen mer sårbar. Införandet av individuell handledning är positivt men tidskrävande. Handledningskvoter bör definieras tydligare.

Kompetensbehov

För distansutbildning i en tid av AI är digital pedagogik avgörande. Interkulturell kompetens är central i en heterogen studentgrupp. För vetenskaplig kvalitet krävs dessutom kompetensutveckling i forskningsmetodik och dataanalys.

Forskningsmiljö och forskningsaktivitet

En av de sakkunniga noterar som positivt lärarnas omfattande forskningsproduktion och att forskningen ligger nära undervisningen. Publikationer från 2022–2024 visar aktivitet inom lingvistik, fonetik, litteratur och digital pedagogik. Däremot varierar forskningstid kraftigt (27 %–0 %), vilket kan begränsa programmets långsiktiga forskningsgrund. Sakkunnig rekommenderar att det avsätts skyddad forskningstid för samtliga disputerade och att externa ansökningar stimuleras.

Utskottets kommentarer

En av lärarna är disputerad i företagsekonomi och befordrad till lektor i samma ämne men enligt webben lektor i kinesiska. Vid dialog meddelades att avhandlingen behandlar kinesisk företagskultur vilket också är föremål för examensarbeten. Utskottet rekommenderar att läraren som är disputerad i företagsekonomi ansöker om befordran till lektor i kinesiska.

Lärarkollegiet är litet och sårbart. Begränsad och varierande tid till forskning innebär utmaningar att långsiktigt bära upp en forskningsmiljö. Viktigt att avsatt tid används till forskning och att stimulera externa forskningsansökningar. Institutionen behöver i sin kompetensförsörjningsplan visa hur en hållbar forskningsanknytning och lärarkapacitet, särskilt inom översättning och interkulturell pedagogik, ska säkerställas.

Sakkunnigs förslag att anställa en lärare med svenska som modersmål är mindre aktuellt då det inte är troligt att utbildning mot ämneslärarexamen återupptas.

3. Utbildningens genomförande

Sakkunnigas kommentarer

Utbildningens akademiska nivå

Den akademiska nivån uppfyller kraven för kandidatexamen och återspeglar aktuell kunskap inom ämnesområdet. De fördjupande kurserna (kinesisk lingvistik, modern litteratur, språkinläring och -undervisning) samt kandidatuppsatsen visar tydlig specialisering och forskningsanknytning. Kandidatuppsatsen kräver självständigt arbete, kritisk analys och muntligt försvar, i linje med förväntade nivåer för en examen på grundnivå. Lärarnas forskningsanknytning genom gästföreläsningar och artikelbaserade moment bidrar till den akademiska fördjupningen. För att säkerställa fortsatt hög nivå vid ökande studentantal krävs kontinuerlig uppföljning. Sakkunnig rekommenderar att ytterligare stärka forskningsintegrerade moment i mellannivåkurser samt att årligen följa upp uppsatskvalitet i relation till nationella examensmål.

Progressionen inom utbildningen

En styrka ligger i de tydligt nivådifferentierade språkkurserna. Progressionen är logisk: nybörjarkurser adresserar nivå 1 i målen, mellankurser bygger vidare mot nivå 2 och avancerade kurser samt uppsats når nivå 3. Progressionen är tydlig i examensmålsmatrisen.

Dock innebär ett sent införande av akademiskt skrivande och forskningsmetodik en risk. Utifrån sakkunnigs erfarenheter bör forskningsförberedelserna introduceras betydligt tidigare. Vidare skulle det stärka programmet om progressionen visualiserades i ett tydligt dokument riktat till studenterna, som visar hur kurser successivt bygger mot examensmålen. Ett annat förslag är att, trots avsaknaden av en fullständig europeisk referensram för kinesiska, arbeta mot CEFR-anknytning för ökad jämförbarhet.

Samspelet mellan läraktiviteter – examination – bedömning – lärandemål – examensmål

Kursplanerna visar en genomtänkt blandning av examinationsformer som är i tydlig relation till lärandemålen: muntlig produktion testas genom muntliga prov, skriftlig färdighet genom uppsatser och skriftliga tentor, och forskningsförmåga genom projektplaner och uppsatser. Som helhet är samspelet mellan aktiviteter, examination, mål och bedömning både logiskt och konsekvent.

En ytterligare aspekt är dock att de tidiga kursernas omfattande användning av nätbaserade tentor kan skapa integritetsrisker. För att hantera detta rekommenderar sakkunnig:

- att ta fram en samlad bedömnings- och modereringspolicy, med tydliga bedömningskriterier, urval för dubbelrättning och återkopplingsrutiner,

- att införa rutiner för akademisk integritet i onlineexamination, exempelvis identitetskontroll och lämpliga former av digital tentamensövervakning.

Examensarbete

Det finns dokumenterat stöd i form av kurser och handledning för att förbereda studenterna inför examensarbetet. Kursen för kandidatuppsats (GKI2QA) är väl utformad. Den är strukturerad med tydliga steg: projektplan, skrivfas, försvar och opposition. Antagningskraven är tydliga och säkerställer att studenterna är förberedda. Handledningen är individuell och anpassad efter ämnesval, och oppositionstillfällena stärker kritiskt tänkande. Självvärderingen beskriver tidigare bristande förberedelser på grund av sent introducerade forskningsrelaterade moment, men åtgärder som laddade skrivuppgifter och metodkurs har införts. Sakkunnig rekommenderar:

- obligatorisk tidig träning i forsknings- och skrivfärdigheter,
- workshops om uppsatsförberedelse under programmets första år.

Den annan framtida utmaning är kvantitativ – ökande studentantal innebär risk för ojämn handledningskvalitet. Lösningar kan vara att utveckla:

- en intern databas med goda uppsatser,
- tydliga bedömningsmatriser,
- exempel på betygsnivåer för transparens och likvärdighet.

Med tanke på att handledning av uppsatser är resurskrävande föreslår sakkunnig också att programmet undersöker internationellt mentorskap – exempelvis genom MTCSOL studenter (Master of Teaching Chinese to Speakers of Other Languages) i Kina eller andra kinesisktalande regioner. Detta kan avlasta lärarna samtidigt som det ger MTCSOL studenter värdefull praktikerfarenhet.

Arbetslivsanknytning

Programmet ger goda språkliga och kulturella färdigheter. Valbara kurser i affärskinesiska och översättning är relevanta och praktiskt inriktade. Alumniutlåtanden visar att utbildningen är användbar men att kompletterande professionella färdigheter – exempelvis digital kompetens, interkulturell förhandling och branschspecifika kunskaper – skulle stärka anställningsbarheten.

Sakkunnig rekommenderar två utvecklingssteg som bedöms genomförbara och stärker programmets koppling till arbetsmarknaden:

1. Införa mikro-meriter inom exempelvis affärskinesiska, diplomatisk kinesiska, digital textanalys eller digitala humaniora – EU satsar allt mer på mikro-meriter, och DU:s onlineprofil gör programmet särskilt lämpat för detta.
2. Etablera ett rådgivande forum med arbetsgivare och alumner – ett par möten per år skulle räcka för att identifiera branschtrender och justera kursinnehåll.

Utskottets kommentarer

Båda sakkunniga lyfter behovet att det sker en tidigare och mer systematisk integrering av forskningsförberedande moment och att övning i akademiskt skrivande behöver komma in tidigare i utbildningen. Vid dialogen diskuterades att upplägget med att akademiskt innehåll introduceras i termin 4 och 5 visat sig fungera och att studenterna då har färsk kunskap i teori/metod innan examensarbetet. Försök att införa vetenskapliga moment i tidigare kurs har gjorts, men få studenter klarade att slutföra denna då de är mer intresserade av språkfärdighetskurserna. Som förklaring till att inte lägga mer fokus på akademiskt skrivande angavs också att det inte finns ett kandidatprogram.

En av de sakkunniga rekommenderar att ta fram en samlad bedömningspolicy med tydliga bedömningskriterier och tydliga bedömningsmatriser för examensarbete. Vid dialog meddelades att alla kurser har bedömningskriterier, men att dessa inte ingått i underlaget.

En av de sakkunniga lyfter att handledningskapaciteten riskerar att vara otillräcklig vid ett ökat antal examensarbeten. Vanligen skriver 5-6 studenter examensarbete per år och det finns fem lärare som kan handleda. Inget problem om antalet exjobb fördubblas. Ämnet ser inget problem om antalet examensarbeten skulle fördubblas.

Något ekonomiskt utrymme finns inte för att enligt sakkunnigs förslag bredda utbildningens innehåll för att öka anställningsbarhet.

En av de sakkunniga föreslår som utvecklingsmöjlighet att visualisera progressionen i ett tydligt dokument riktat till studenterna, som visar hur kurser successivt bygger mot examensmålen. Vid dialog med utbildningen påpekades att det redan finns ett dokument som visar hur kurser successivt bygger mot examensmålen.

4. Fokusområde: Studenternas utveckling av vetenskaplig kompetens

Sakkunnigas kommentarer

Utbildningen uppvisar ett tydligt och konsekvent fokus på att bygga en stark vetenskaplig grund, vilket framgår av dess systematiska koppling till de nationella examensmålen. Varje kurs är tydligt mappad mot de tre centrala kategorierna (A: Kunskap och förståelse, B: Färdighet och förmåga, C: Värderingsförmåga och förhållningssätt), vilket säkerställer bred täckning genom hela utbildningen. Denna strukturerade modell kulminerar i de fördjupande kurserna och examensarbetet, där studenterna når nivå 3 och visar självständighet, teoretisk mognad och tillämpningsförmåga.

Studenternas kritiska och självständiga tänkande utvecklas gradvis. Tidiga kurser introducerar enklare, stödjande uppgifter, medan mer avancerade nivåer innehåller forskningsrelaterade moment. Seminarier, argumentationsövningar och analysuppgifter bidrar till att forma en akademisk hållning. Forskningsmetodik- och akademiskt skrivande kurserna är särskilt centrala och introducerar både kvalitativa och kvantitativa metoder, akademiska referensstandarder och forskningsetiska principer.

De fördjupande kurserna ger möjligheter till peer review och reflektion, vilket stärker studenternas förmåga att värdera både eget och andras arbete. Examensarbetet fungerar som en slutpunkt i denna utvecklingskedja. Den kräver att studenten självständigt formulerar en forskningsfråga, väljer teoretiskt ramverk, samlar och analyserar data samt försvarar sina slutsatser. Oppositionen kräver kritisk granskning och dialog.

Tidpunkten för forskningsmetodikens introduktion är dock en svag punkt. När denna kompetens förblir valfri i programmets inledning uppstår en ojämn progression, och vissa studenter når uppsatsfasen med en bristfällig grund. Obligatoriska forsknings- och skrivmoment från termin 1 skulle skapa en mer enhetlig förberedelse.

Sammanfattningsvis uppfyller programmet väl högskolelagens krav på vetenskaplig kompetens vid examen. Studenterna lämnar utbildningen med förmåga att bedriva självständig, kritisk och etiskt

genomförd forskning. För att ytterligare höja kvaliteten rekommenderas tidigare och mer systematisk integrering av forskningsförberedande moment.

Sakkunnig sammanfattar sina rekommendationer:

- Införa obligatoriska moment i akademiskt skrivande och forskningsmetodik redan under första året, gärna med ämnesspecifika inslag som småskaliga textanalyser eller observationer kopplade till kinesiska språk- och kulturstudier.
- Integrera kritiska analysövningar även i nybörjarkurser, t.ex. strukturerade diskussioner kring autentiska texter eller jämförande kulturkritik.
- Införa årlig kvalitetsgranskning av kandidatuppsatserna, gärna med extern medverkan, för att säkerställa likvärdighet och ge underlag för kontinuerlig utveckling.

Dessa utvecklingssteg skulle stärka programmet ytterligare och säkerställa en stabil progression mot vetenskaplig självständighet.

Utskottets kommentarer

Ingen form av utbyte av examensarbeten eller medbedömning med annat lärosäte genomförs. Vid dialog meddelades att ett visst internt utbyte sker genom att lärare från engelska och arabiska granskar uppsatser. En svårighet med att utveckla utbyten av examensarbeten med annat lärosäte är, att förutom Lund har övriga lärosäten i Sverige med utbildning inom kinesiska i Sverige inte fokus på praktisk språkanvändning utan är inriktade mot sinologi där studenterna oftast är modersmålstalare.

5. Sakkunnigas sammanfattning

Styrkor

- Programmets struktur är logiskt uppbyggd med en tydlig progression från grundläggande språkkurser till avancerade ämneskurser och slutligen kandidatuppsatsen. Språkfärdighetskurserna ger stabil grund för senare teoretiska delar. De avancerade kurserna inom lingvistik, litteratur och språkinläring skapar en akademisk fördjupning, och examensmålmatriken är tydligt sammanställd och övertygande.
- Bedömningspraktikerna är transparenta och väl dokumenterade, med klara kriterier för betygsskalans nivåer och en god variation av examinationsformer.
- Den helt nätbaserade, synkrona undervisningsmodellen är en nationell styrka. Undervisningen via Zoom och Canvas är effektiv och inkluderande, särskilt genom kvällsundervisning för tidiga nivåer. Detta utmärker Högskolan Dalarna jämfört med svenska konkurrenter som huvudsakligen erbjuder campusundervisning.
- Forskningsintegrationen är förhållandevis stark för en utbildning av denna storlek. Publikationer mellan 2022–2024 visar på aktiv forskning inom relevanta områden, och element av denna forskning inkluderas ibland i undervisningen, vilket ger studenterna värdefull exponering för aktuella akademiska diskussioner.
- Programmet uppvisar god resursplanering, särskilt i form av genomtänkta litteraturlistor och ett välordnat biblioteksstöd — viktigt i ett distansprogram.

Svagheter

- Hanterbara svagheter som kräver aktiv och strategisk insats är:
 - För sen introduktion av forskningsmetodik, vilket påverkar uppsatsförberedelser.
 - Onlineexaminationsrutinerna är ännu inte helt standardiserade i fråga om identitetskontroll och moderering.

- Lärargruppen är sårbar, då flera undervisar på mycket hög tjänstgöringsgrad (80–85 %), och en stor andel har tidsbegränsade anställningar. Detta gör programmet känsligt för personalförändringar.
- Genomströmningen sjunker, särskilt på nybörjarnivå, trots ökande studentantal.
- Avvecklingen av läroinriktningen 2023 innebär förlust av ett viktigt profilområde och en tydlig karriärväg.

Utvecklingsmöjligheter

- Programmets digitala infrastruktur gör det särskilt väl rustat för att:
 - Införa mikro-meriter för att skapa spetskompetens och möjlighet att utveckla flera karriärvägar.
 - Utveckla ett samlat kvalitetssäkringssystem för digital examination.
 - Stärka retentionen, särskilt bland nybörjare, genom diagnostiska tester, flexibla studietaktalternativ och tidiga stödinsatser.
- Skydda och utöka forskningstiden för disputerade lärare samt stimulera forskningsprojekt och externa ansökningar.

Sårbarhet för förändringar

- Hög lärarbelastning och begränsad redundans.
- Snabb AI-utveckling kräver anpassning.
- Variationer i studenttillströmning, särskilt på nybörjarnivå.
- Tilltagande konkurrens från andra svenska lärosäten och internationella distansprogram.
- Geopolitiska faktorer, t.ex. EU–Kina-relationer, som kan påverka studentintresse.